

Dječje knjižnice u Osječko-baranjskoj županiji

Eskeričić, Antea

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:182401>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek
Preddiplomski studij Informatologije

Antea Eskeričić

Dječje knjižnice u Osječko - baranjskoj županiji

Završni rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Zoran Velagić

Sumentor: Ines Hocenski, asistentica

Osijek, 2016.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za informacijske znanosti
Studijski program jednopredmetnoga preddiplomskog studija Informatologije

Antea Eskeričić

Dječje knjižnice u Osječko - baranjskoj županiji

Završni rad

Društvene znanosti, Informacijske i komunikacijske znanosti, Knjižničarstvo

Mentor: izv.prof.dr.sc. Zoran Velagić

Sumentor: Ines Hocenski, asistentica

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Uloga dječjih knjižnica.....	2
2.1. Funkcija i zadaća dječjih odjela unutar knjižnica	2
2.2. Osoblje i usluge dječjih odjela unutar knjižnica	2
3. Suradnja dječjih odjela knjižnica	3
4. Gradnja zbirki i programi dječjih odjela	4
5. Dječje knjižnice u Osječko - baranjskoj županiji.....	5
5.1. Metoda i uzorak.....	5
5.2. Rezultati ankete	6
6. Zaključak.....	16
Literatura	17
Prilozi	18

Sažetak

Dječji odjeli narodnih knjižnica svojim korisnicima, odnosno djeci pružaju širok izbor građe i razne aktivnosti te je to ujedno mjesto na kojemu se djeca mogu zabavljati, ali uz to i puno toga naučiti. Upravo je to jedna od najosnovnijih zadaća dječjeg odjela narodnih knjižnica o kojima se i govori u ovome radu, uz ostale navedene zadaće i funkcije dječjih odjela knjižnica. U ovome radu također se daje općeniti pregled usluga koje knjižnica nudi korisnicima te se navode kompetencije koje bi trebalo posjedovati knjižnično osoblje, odnosno dječji knjižničar u radu s djecom. Njegova osnovna zadaća također je pružati knjižnične usluge djeci koja su korisnici knjižnice, ali i educirati njihove roditelje te s njima graditi suradnju, a na poslovnom planu uvijek stremiti unapređivanju svojih znanja i vještina. Nadalje, to vodi do dijela rada u kojemu se govori o suradnji knjižnice kako s roditeljima, tako i s ostalim organizacijama i ustanovama koje kompenzacijom usluga i raznim zajednički osmišljenim aktivnostima i programima mogu privući djecu knjižnici, knjizi i čitanju. U daljnjoj razradi riječ je o oblicima rada s djecom u vidu knjižničnih programa i aktivnosti gdje se također spominju i obveze knjižnice prema njezinim korisnicima te koje sve usluge im ona mora ponuditi i na koji način im može pomoći u lakšem snalaženju u prostoru knjižnice, ali i u učinkovitom pronalasku traženih informacija. U nastavku rada prikazani su rezultati ankete koja je provedena među dječjim odjelima knjižnica u deset gradova ili općina u Osječko-baranjskoj županiji koji su, uz komentare, raspoređeni u tablice i grafički prikazani.

Ključne riječi: dječji odjeli, suradnja dječjih odjela, programi i aktivnosti dječjih odjela, Osječko-baranjska županija

1. Uvod

Ovaj završni rad bavi se dječjim odjelima narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji te daje općeniti pregled osnovnih činjenica vezanih uz dječje odjele te naposljetku otkriva stanje dječjih odjela Osječko-baranjske županije danas. Dakle, u prvom dijelu rada daje se pregled općenitog djelovanja dječjih odjela unutar knjižnica. Navode se funkcije i zadaće dječjih odjela koje su najvažnije za osiguravanje širokog izbora aktivnosti i građe koja se pruža djeci kako bi dospjeli u ugodnu atmosferu razvijajući odnos s knjigom i samom knjižnicom kao mjestom na kojemu mogu puno toga naučiti i pronaći tražene informacije, a ujedno se zabaviti i tamo provoditi svoje slobodno vrijeme. Za uspješan rad s djecom potreban je i učinkovit knjižničar koji će biti snalažljiv, entuzijastičan i strpljiv u radu s djecom. On bi trebao imati sposobnost snalaženja u različitim situacijama te uvijek biti spreman na suradnju. Sljedeće poglavlje upravo govori o suradnji knjižnica, odnosno dječjih odjela najprije s roditeljima djece korisnika s kojima knjižnica treba uspostaviti uspješnu suradnju kako bi jedni drugima bili potpora u radu s djecom te kako bi se u vezi toga mogli konzultirati. Osim s roditeljima, knjižnica uspostavlja suradnički odnos i s mnogim drugim organizacijama kompenzirajući usluge, a sve u vidu što boljeg educiranja djece. Nadalje, u radu se još spominju i oblici rada s djecom, odnosno programi i aktivnosti na kojima djeca sudjeluju razvijajući svoje vještine te razvijajući odnos s knjižnicom i knjigom. Dječji odjel pri nabavci građe za djecu treba biti u dogovoru s knjižnicom kako bi se njihove nabavne politike podudarale te kako bi to na kraju odgovaralo korisničkim potrebama. Potrebno je da knjižnica osim odgovarajuće ponude građe pruži korisnicima i pomoć u vidu knjižničnih pomagala kako bi se olakšao rad korisnika i njihovo snalaženje. Među dječjim odjelima Osječko-baranjske županije provedena je anketa od 16 pitanja vezanih uz stanje, usluge i građu dječjih odjela u knjižnicama, osoblje i njihov stav prema prostoru i funkcioniranju navedenih odjela. Zatim se željelo saznati više o aktivnostima i programima koje knjižnice pružaju te što o tome misle zaposlenici te koliko često se one provode i kakve su to aktivnosti. Ispitanici su iznosili i vlastite stavove prema prostoru dječjih odjela te vezano uz njihovo radno mjesto. Izražavali su i stupanj zadovoljstva kvalitetom određenih aktivnosti i radionica koje se u njihovim knjižnicama provode te procjenjivali zainteresiranost roditelja da u njima sudjeluju. Rezultati su radi lakšeg pregleda sortirani u tablice te grafički prikazani. Cilj ovoga rada je dati općeniti pregled knjižničnog djelovanja u dječjim odjelima te s tim usporediti stvarno stanje dječjih odjela knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji vezano uz usluge, aktivnosti, prostor i programe koje nude djeci kao njihovim korisnicima.

2. Uloga dječjih knjižnica

2.1. Funkcija i zadaća dječjih odjela unutar knjižnica

Funkcija dječjih odjela unutar narodnih knjižnica je raspolaganje širokim izborom građe i aktivnosti te davanjem na korištenje građe i organiziranjem aktivnosti za djecu, a također i za njihove odgajatelje čime knjižnice pružaju osjećaj dobrodošlice i osiguravaju ugodnu atmosferu u kojoj se potiče dječja znatiželja i mašta te se unutar knjižničnog okruženja postupno razvija odnos djeteta s knjigom od rane dobi.¹ Prema Smjernicama za knjižnične usluge za djecu (2004.) zadaća dječjih knjižnica je pružanje širokog izbora knjižnične građe kao i aktivnosti u kojima djeca, koja su korisnici knjižnice, mogu sudjelovati. Podučavanje o korištenju tiskane i elektroničke građe još je jedna od zadaća dječjih knjižnica, a posebna odgovornost narodnih knjižnica leži u tome da promiču čitanje i knjigu te ostalu građu za djecu u svrhu obrazovanja i intelektualnog razvoja djece kroz razne aktivnosti koje će biti vezane uz knjižnične izvore te njezine službe.²

2.2. Osoblje i usluge dječjih odjela unutar knjižnica

Knjižnično osoblje u dječjim knjižnicama treba biti obrazovano i predano svome radu kako bi bilo što učinkovitije u radu s djecom. Osoblje bi isto tako trebalo biti entuzijastično i imati dobre komunikacijske vještine te biti spremno na suradnju kako u pojedinačnom, tako i u timskom radu. Nadalje, profesionalni dječji knjižničar trebao bi imati i sposobnost rješavanja problema te se prilagođavati različitim okruženjima i situacijama. Dječji knjižničar morao bi znati analizirati korisničke potrebe te planirati programe i usluge za djecu i istima rukovoditi i procjenjivati ih te uvijek imati želju za daljnjim usavršavanjem vlastitih vještina. Kako je u radu s djecom potrebno razumijevanje, strpljivost te razvijena mašta i kreativnost, dječji knjižničar trebao bi biti upoznat s dječjom psihologijom i teorijama čitanja, razumjeti i poznavati umjetničke i kulturne mogućnosti te unaprijed znati kakav se sadržaj može naći u dječjim knjigama kako bi znao koje knjige preporučiti djetetu s obzirom na interese i uzrast.³ Dječje knjižnice trebaju pružati usluge kojima će zadovoljavati potrebe djece kako one informacijske, tako i kulturne, ali i dječje potrebe za zabavom. Ova vrsta knjižnice korisnicima pruža usluge posudbe raznolike građe, a kao i svaka informacijska ustanova, pruža informacije i usluge referentne naravi, promiče čitanje te pomaže korisnicima pri

¹ Usp. Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008., str. 7.

² Usp. Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Str. 3. URL: <http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> (2016-07-18)

³ Usp. Isto. Str. 13-14.

odabiru građe kako bi se promovirala i djeci približila građa čiji je sadržaj sukladan njihovim interesima. Dječja knjižnica educira roditelje i odgajatelje te im osigurava literaturu potrebnu za obrazovanje djece, a također i surađuje s mnogim organizacijama i ustanovama te ih ujedno i podupire.⁴

3. Suradnja dječjih odjela knjižnica

Knjižnice u svom svakodnevnom poslovanju surađuju s raznim organizacijama i drugim knjižnicama, a u dječjim odjelima knjižnice najčešće surađuju i s roditeljima djece koja su korisnici knjižnice. Uspješnom suradnjom s roditeljima te usklađenom komunikacijom, knjižnica pruža roditeljima podršku u odgojnom procesu djeteta nudeći razne aktivnosti i programe kroz koje djeca uče i razvijaju se. S obzirom na to, može se reći da dječja knjižnica ima veliku odgojno-obrazovnu funkciju.⁵ Zbog toga je sasvim uobičajeno da često surađuje s roditeljima. S jedne strane zbog podrške u obavljanju odgojnih zadataka, a s druge strane radi uključivanja i samih roditelja u aktivnost djece gdje su prisutni pri organiziranju igraonica za djecu jer se i njih ujedno informira i obrazuje kroz razne radionice, predavanja i slično. No, uključivanje roditelja također ima i svoju negativnu stranu. Odnos odgojitelja ili knjižničara s roditeljima može od početka biti negativno orijentiran u smislu da se odgojitelj osjeća ugrožen u prisutnosti roditelja jer nije dovoljno osposobljen za rad s odraslima. Zbog toga je bitno da odgojitelj preispita svoje stavove te da se u plan rada knjižnice unose one odluke koje uvažavaju sve stavove i mišljenja osoblja o uključivanju odraslih u rad s djecom. U drugu ruku, pozitivan odnos roditelja i odgojitelja može dovesti do izvrsnih rezultata i snažnog poticaja za daljnjim razvojem suradnje i odnosa knjižnice s roditeljima.⁶ Taj zaključak donijelo je istraživanje pod nazivom *Druženje djece i odraslih* koje se od 1992. provodi u knjižnici *Medveščak* u Zagrebu (Stričević, 1995). Ispočetka, većina ispitanih odgojitelja bila je skeptična po pitanju uključivanja roditelja u rad s djecom zbog toga što su se bojali kako bi im roditelji mogli ugroziti stručne kompetencije, no do kraja istraživanja odgojitelji su bili zadovoljni ishodom suradnje s roditeljima jer se pokazalo da roditelji iznimno cijene njihov rad, dolaze po savjete te nude svoju pomoć u radu što je učinilo njihove prethodne stavove neutemeljenima te se pokazalo da su upravo ti stavovi ono što stoji na putu uspješnoj suradnji s

⁴ Usp. Isto, str. 11.

⁵ Usp. Stričević, I. Suradnja s roditeljima u dječjoj knjižnici: Mogućnosti i perspektive. *Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja*, 4(4-5 (18-19)), 587-588. (1995). URL: <http://hrcak.srce.hr/32362> (2016-07-17)

⁶ Usp. Isto, str. 589.

roditeljima u radu s djecom.⁷ Osim s roditeljima, nužno je da knjižnice surađuju i s drugim organizacijama koje se bave djecom, npr. liječnici, djelatnici u zdravstvu, stomatolozi koji mogu djeci i njihovim roditeljima pružiti informacije o zdravlju, klinikama, zaštiti i slično. Također, razne aktivnosti za djecu mogu se ponuditi djeci u obliku zanimljivih brošura u knjižnici radi promocije, a knjižnica zauzvrat može također postavljati svoje promotivne materijale u ustanovama i organizacijama s kojima surađuje. Na taj način promovira knjigu, čitanje te samu dječju knjižnicu kao mjesto za zabavu i edukaciju mlađih članova zajednice te za pružanje informacija djeci i njihovim roditeljima.⁸

4. Gradnja zbirki i programi dječjih odjela

Istraživanje profesora Srećka Jelušića i suradnika koje se provodilo na Filozofskom fakultetu u Osijeku pod nazivom *Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladeži* vodilo je prema definiranju odnosa roditelja prema dječjoj knjižnici kao mjestu razvoja vještine pisanja i čitanja. Cilj tog istraživanja bio je prikupiti podatke o tome koje su želje i potrebe roditelja djece koja su korisnici knjižnica s obzirom na raznovrsne programe koji se provode u knjižnici izvan obiteljske zajednice. Roditelji su iznijeli svoje stavove i ocijenili ustanove koje se bave organiziranjem aktivnosti za djecu te se na temelju toga došlo do rezultata koji su pokazali da roditelji najviše interesa pokazuju za igraonice kao vrstu kraćih programa za djecu. Najviše povjerenja ukazali su vrtiću kao ustanovi koja provodi programe za djecu u njihovo predškolsko doba, no isto tako na visokom mjestu ustanova kojima ukazuju povjerenje nalazi se i knjižnica. Što se tiče predškolske djece, najčešći programi namijenjeni upravo njima provode se u vrtićima. Najčešće se provode igraonice, radionice, predškolski programi, škole i tečajevi. Igraonice i radionice najčešći su oblici rada s predškolskom djecom i u dječjim knjižnicama, dok su posudba igračaka i druge knjižnične građe taktika kojom se knjižnica, knjiga i knjižnični programi pokušavaju postupno približiti djeci koja još ne čitaju.⁹ Pritom, knjižničari pružaju savjete djeci i njihovim odgojiteljima te time pokazuju razumijevanje za korisnike i njihove potrebe, a ujedno svoja stručna znanja spajaju s pedagoškim znanjem o razvoju djeteta budući da proučavaju njihove potrebe

⁷ Usp. Isto, str. 596-597.

⁸ Usp. Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008., str. 46.

⁹ Usp. Jelušić, S. Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (priopćenje o projektu istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih). *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, LI(14), str. 83. (2005) URL: <http://hrcak.srce.hr/25112> (2016-07-18)

u određenom stadiju njihova razvoja i u skladu s time zadovoljavaju korisničke potrebe preporučujući im kvalitetnu literaturu za čitanje. Knjižničari su dužni svojim korisnicima osigurati pristup informacijama te graditi zbirke koje su podloga većini aktivnosti i programa koje dječja knjižnica nudi svojim korisnicima. Upravo zbog toga dječji knjižničar mora posjedovati znanja i vještine dostojne izgradnji kvalitetnih zbirki za djecu. Dječji knjižničar osigurava pristup literaturi u tiskanom obliku, AV građi, elektroničkim medijima i ostalim sadržajima namijenjenima djeci. Kako bi mu to bilo omogućeno, on najprije mora pročistiti fond te obaviti nabavu. Budući da dječja knjižnica djeluje unutar narodne knjižnice, njezina nabavna politika mora biti usklađena s nabavnom politikom narodne knjižnice. Uz to, kao što je već spomenuto mora odgovarati potrebama korisnika te se trebaju izraditi i omogućiti knjižnična pomagala koja će zbirke učiniti dostupnijima djeci te će ih samim time djeca više koristiti. U tu svrhu izrađuju se različiti katalozi i indeksi koji su primjereni dobi korisnika kako bi se djeca lakše snalazila te lakše i učinkovitije koristila građu.¹⁰

5. Dječje knjižnice u Osječko - baranjskoj županiji

U Osječko-baranjskoj županiji djeluje 10 narodnih knjižnica: 7 gradskih (Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek i Valpovo) te 3 općinske (Čepin, Dalj i Đurđenovac). Cilj istraživanja bio je saznati više o stanju dječjih odjela danas te o uslugama, aktivnostima, prostoru i programima koje nude djeci kao njihovim korisnicima.

5.1. Metoda i uzorak

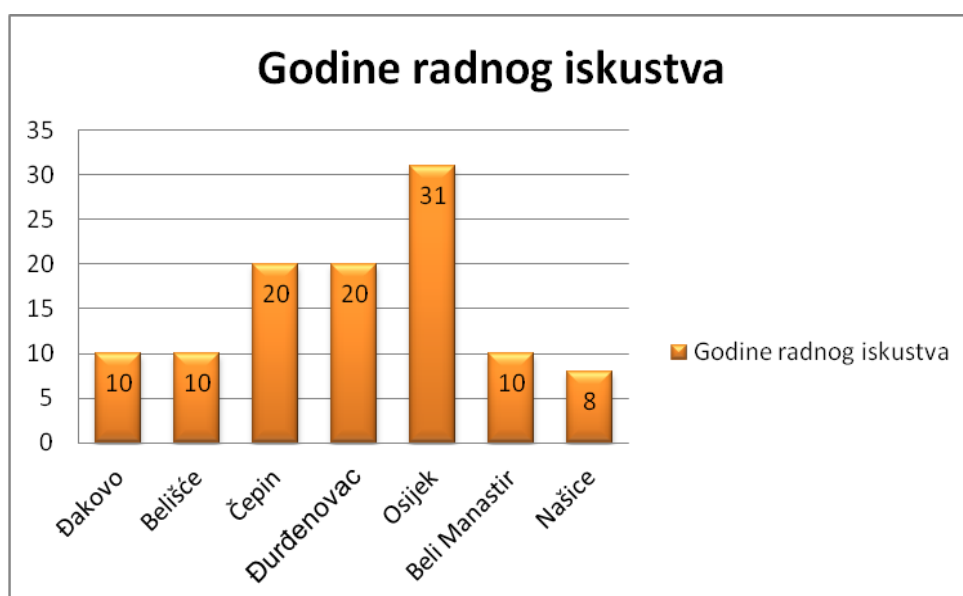
Istraživanje je provedeno metodom ankete koja je sadržavala 16 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te su se njome prikupljali podaci o stanju dječjih odjela u narodnim knjižnicama diljem Osječko-baranjske županije. U anketi je sudjelovalo 7 od 10 navedenih knjižnica. Razlog tomu je neformiranost dječjeg odjela u knjižnicama u Donjem Miholjcu i Valpovu. Anketom se nastojalo saznati više o stanju i uslugama dječjih odjela u knjižnicama te o osoblju i njihovom stavu prema prostoru i funkcioniranju navedenih odjela. Nadalje, željelo se saznati o uslugama knjižnice, građi te o tome što zaposlenici misle o aktivnostima koje se pružaju djeci te koliko često se one provode i kakve su to aktivnosti. Također, ispitanici su upitani i o vlastitom stavu kojeg imaju prema prostoru dječjih odjela i vezano uz njihovo radno mjesto te da navedu vještine za koje smatraju da ih svaki dječji knjižničar treba posjedovati. Ispitanici su izražavali i stupanj zadovoljstva kvalitetom

¹⁰ Usp. Martinović, I., Stričević, I. (2013). Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), str. 71-72. URL: <http://hrcak.srce.hr/118012> (2016-07-19)

određenih aktivnosti i radionica koje se u njihovim knjižnicama provode te procjenjivali zainteresiranost roditelja da u njima sudjeluju.

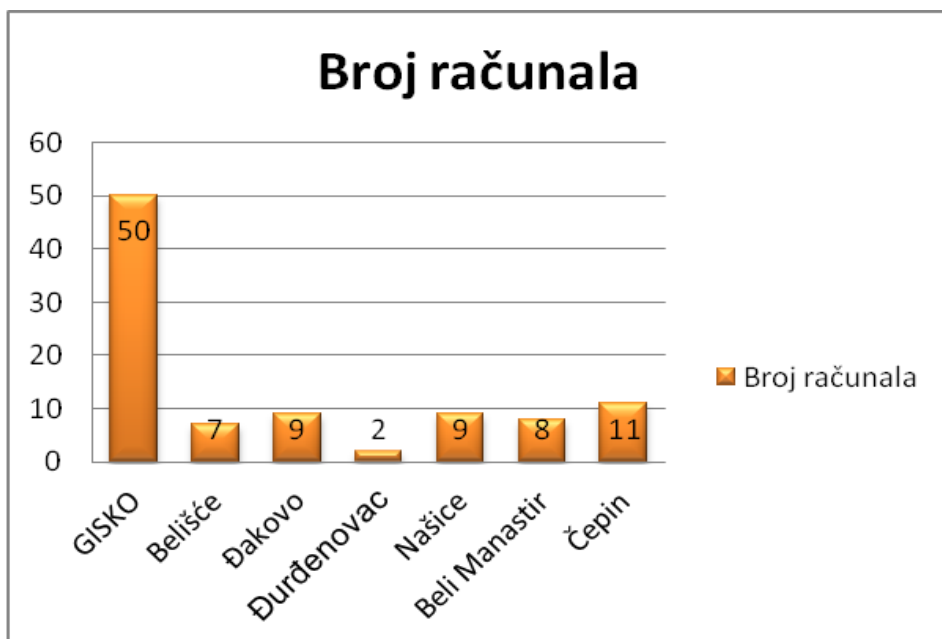
5.2. Rezultati ankete

U dječjim odjelima narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji koje su sudjelovale u anketi zaposleno je 6 žena (N=6, 85,7%) i 1 muškarac (N=1, 14,3%). Dva ispitanika zaposleni su kao knjižničari (N=2, 28,6%), dok su ostali ispitanici (N=5, 71,4%) naveli svoja zvanja (ravnatelji knjižnica, diplomirani knjižničari). Svi ispitanici naveli su da imaju položen stručni ispit u NSK (N=7, 100%). Stanje u dječjim odjelima narodnih knjižnica po pitanju radnog iskustva pokazalo je da tamo većinom rade knjižničari s dugim radnim iskustvom. Rezultati su prikazani grafički na Slici 1.

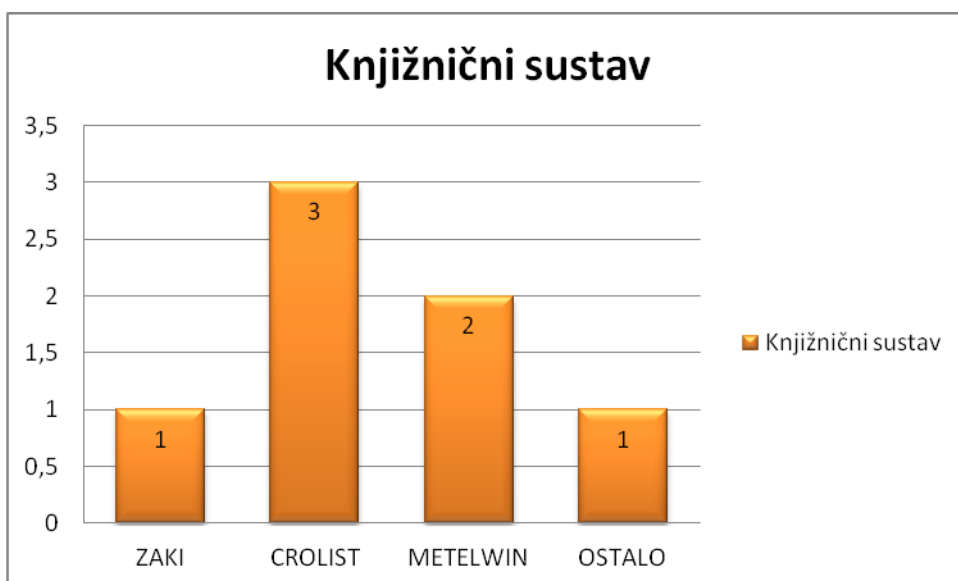
Slika 1. Godine radnog iskustva

Nadalje, što se tiče posjeda i broja računala, svi ispitanici naveli su da njihove knjižnice posjeduju računala (N=7, 100%), dok broj računala varira od knjižnice do knjižnice. Prema rezultatima u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku dakako postoji najveći broj računala, njih više od 50, zatim slijedi općina Čepin koja raspolaže prilično velikim brojem računala, njih 11, dok veći gradovi poput Đakova i Našica raspolažu s tek 9 računala. Belišće posjeduje 7 računala, a općina Đurđenovac s tek 2 računala. Rezultati su prikazani na Slici 2. Sve knjižnice također su navele da omogućuju pristup internetu svojim korisnicima (N=7, 100%).

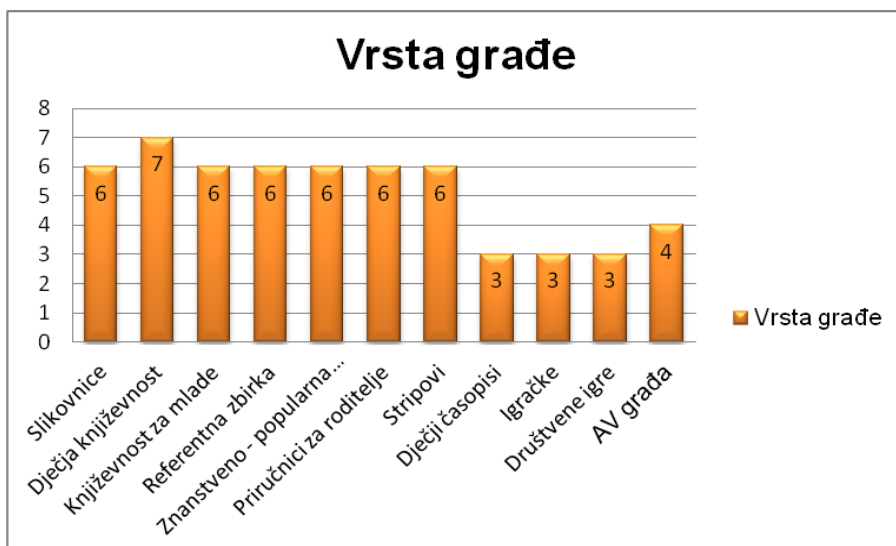
Slika 2. Broj računala

Što se tiče vrste korištenog knjižničnog sustava, od sedam ispitanih knjižnica, tri koriste Crolist (N=3, 42,9%), dvije koriste MetelWin (N=2, 28,6%), dok jedna knjižnica koristi Zaki (N=1, 14,3%). Jedna knjižnica ne koristi niti jedan knjižnični sustav (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 3.

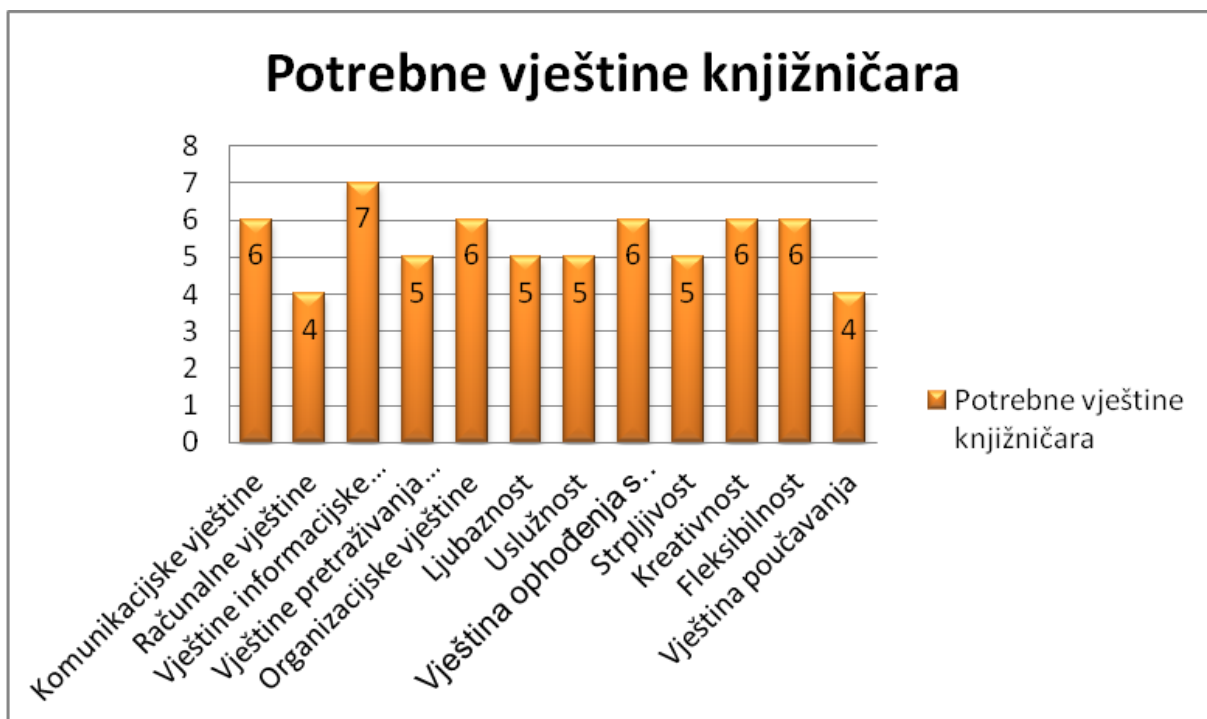
Slika 3. Knjižnični sustav

Sljedeći grafikon prikazuje najzastupljeniju građu u dječjim odjelima knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji. Najviše ispitanika odgovorilo da posjeduje dječju književnost, a skoro sve knjižnice posjeduju slikovnice, književnost za mlade, referentnu zbirku, znanstveno-popularnu književnost za djecu i mlade, priručnike za roditelje te stripove. Nešto manje ispitanih knjižnica posjeduje dječje časopise, igračke i društvene igre te AV građu. Rezultati su prikazani na Slici 4.

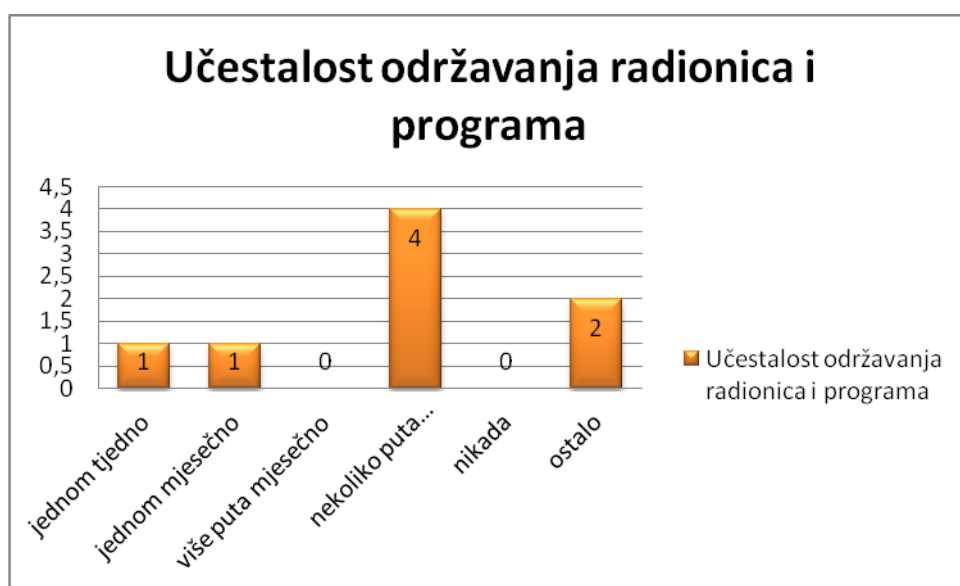
Slika 4. Vrsta građe

Kod pitanja "Koje vještine smatrate da svaki knjižničar treba posjedovati?" sve knjižnice navele su da knjižničar mora imati vještine informacijske pismenosti, zatim većina knjižnica smatra bitnima komunikacijske vještine, organizacijske vještine, vještinu ophođenja s djecom te kreativnost i fleksibilnost. Odmah nakon tih vještina slijede vještine pretraživanja baza podataka, ljubaznost, uslužnost, strpljivost, vještine poučavanja i računalne vještine. Rezultati su prikazani na Slici 5.

Slika 5. Potrebne vještine knjižničara

Kada se radi o tome koliko često se održavaju radionice i programi za djecu u pojedinim knjižnicama, većina ispitanika navela je da se radionice održavaju nekoliko puta godišnje (N=4, 57,1%), dok su ostali odgovorili da se održavaju jednom tjedno (N=1, 14,3%), ili jednom mjesečno (N=1, 14,3%). U niti jednoj knjižnici radionice se ne održavaju više puta mjesečno te niti jedna knjižnica nije navela da se u knjižnici radionice nikada ne održavaju. Ispitanik koji je naveo da se radionice u njihovoj knjižnici održavaju jednom tjedno, također je naveo da se radionice nekada održavaju i rjeđe, dok je drugi ispitanik naveo da se u njihovoj knjižnici dječje radionice ili programi održavaju više puta tjedno. Rezultati su prikazani na Slici 6.

Slika 6. Učestalost održavanja radionica i programa

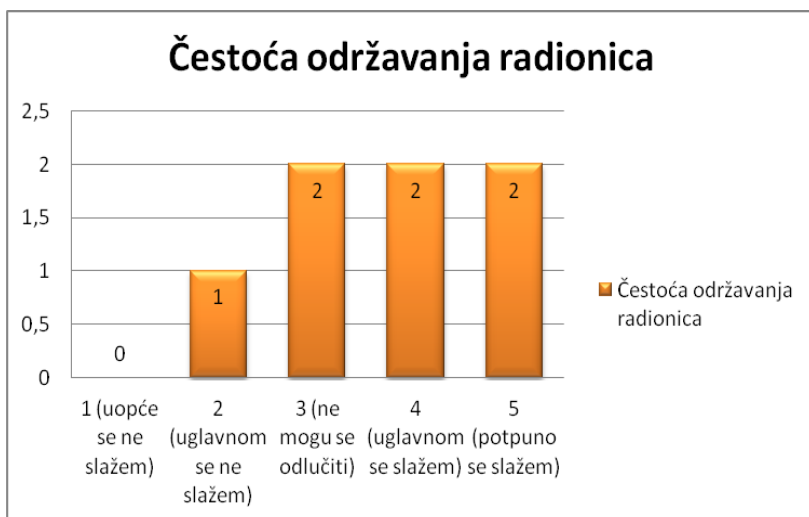
Pitanje koje je slijedilo tražilo je od ispitanika da pojasne o kakvim se radionicama i programima u knjižnici radi. Matična knjižnica Osječko-baranjske županije koja nosi naziv Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek u svome planu i programu ima sljedeće programe i aktivnosti za djecu - kontinuirano se odvijaju programi radionica i pričaonica za najmlađe od 0 do 3 godine života, zatim pričaonice za starije od 4 godine, razne kreativne radionice i glazbene slušaonice. Povremeni i prigodni programu su susreti s književnicima i ilustratorima, razne izložbe na temu, obilježavanje blagdana i obljetnica kao što su npr. Gisko rođendan, maskenbal, Festival slikovnice i Festival jezika. Kao što se može primijetiti Gradska knjižnica u Osijeku i njezin dječji odjel obiluju zanimljivim programima i aktivnostima za djecu iz kojih djeca puno toga mogu naučiti te zavoljeti takvo zabavno i dinamično okruženje. U Gradskoj knjižnici Belišće odvijaju se također razne kreativne radionice za sve dječje uzraste, od predškolaca pa do osmog razreda osnovne škole. Organiziraju se književni susreti s piscima i s ilustratorima dječjih slikovnica, a odvijaju se i čitaonice za djecu. Gradska knjižnica Đakovo za svoje mališane organizira radionice krasopisa,

izrađivanje krpenih lutaka, izrađivanje sova od kolaž papira što odlično služi za animiranje djece. Što se tiče edukacijskog djela, organiziraju se edukacijski programi upoznavanja knjižnice i knjižne građe te čitaonice za djecu. Knjižnica Đurđevac animira djecu također izradom različitih predmeta od papira te edukacijskim posjetima. Knjižnica u Našicama povodom prigodnih datuma organizira radionice za djecu i radionice na određenu temu. Djeca izrađuju straničnike i ostale predmete od raznih materijala, a kao i u ostalim knjižnicama organiziraju se čitaonice i pričaonice za djecu. Knjižnica Beli Manastir ima program za predškolce koji se provodi od 5. ožujka do 11. lipnja svake subote, obilježavaju i različite dane kao što je Međunarodni dan jabuka ili Svjetski dan pripovijedanja te u sklopu toga imaju radionice za djecu. Radionice se provode i tijekom blagdana i praznika, pa tako organiziraju božićne radionice, proljetnu radionicu i radionicu povodom Noći vještica. Općina Čepin u svojoj gradskoj knjižnici provodi radionice za djecu pod nazivima 'Ljeto u knjižnici', 'Vrtić u knjižnici - Knjižnica u vrtiću', 'Mala škola šaha', 'Čitaj mi', 'Nacionalni kviz za poticanje čitanja' i sl. iz kojih djeca uz zabavne zadatke i igru stječu nova znanja. Iz uvida u programe i aktivnosti koje provode knjižnice u Osječko-baranjskoj županiji može se zaključiti da sve knjižnice vode računa da u svom planu i programu imaju što više organiziranih aktivnosti za djecu kroz koje se djecu motivira za rad i učenje uz igru i zabavu te se na taj način knjižnica približava djeci i usađuje interes za učenje i čitanje što vodi razvijanju njihove pismenosti. Stoga se može reći da su knjižnice velika podrška školama i roditeljima te je njihova zajednička suradnja također vrlo bitna kako bi navedeni knjižnični programi i sama knjižnica imali što veći učinak na unapređenje dječjeg obrazovanja.

Kod sljedećeg skupa pitanja od ispitanika se tražilo da pomoću Likertove ljestvice izraze svoje zadovoljstvo programima i radionicama koje se održavaju u knjižnici kroz sljedeća pitanja:

13.1. Smatram da se radionice održavaju često.

Ispitanici su na ovo pitanje odgovarali većinom da se uglavnom (N=2, 28,6%) ili potpuno slažu (N=2, 28,6%) s navedenim. Isti broj ispitanika nije se mogao odlučiti u vezi ovoga pitanja (N=2, 28,6%), a tek jedan ispitanik uglavnom se ne slaže s ovom tvrdnjom. (N=1,14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 7.

Slika 7. Učestalost održavanja radionica

13.2. Zadovoljan sam ishodom knjižničnih radionica i programa za djecu.

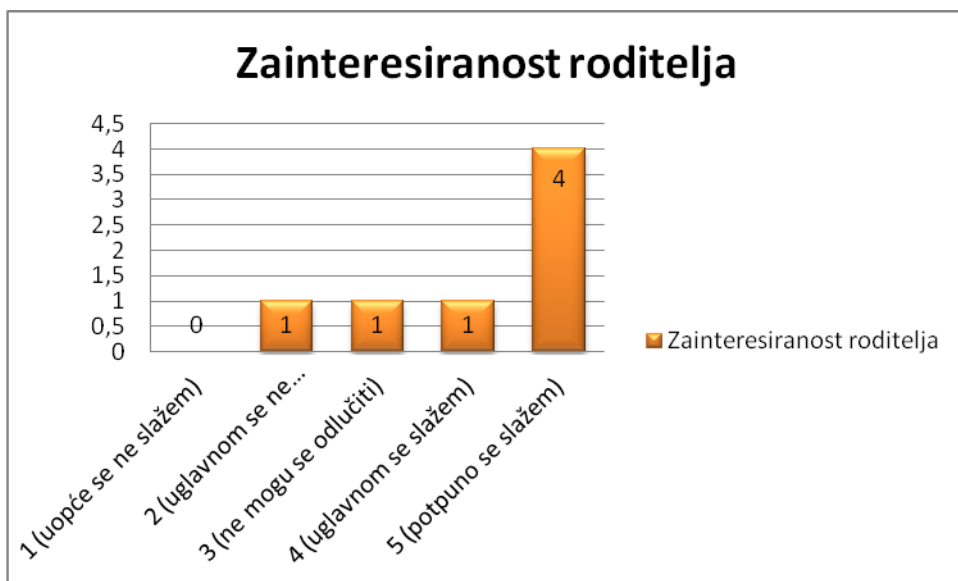
Većina ispitanika potpuno se slaže s ovom tvrdnjom te su zadovoljni radionicama unutar svoje knjižnice (N=6, 85,7%), jedan ispitanik se uglavnom slaže s ovom tvrdnjom (N=1, 14,3%).

13.3. Smatram da djeca mogu puno naučiti iz ponuđenih knjižničnih programa za djecu.

Svi ispitanici potpuno su se složili s ovom tvrdnjom (N=7, 100%).

13.4. Roditelji su zainteresirani da njihova djeca sudjeluju u programima i radionicama knjižnice.

Što se tiče zainteresiranosti roditelja za knjižnične programe i aktivnosti, veći dio ispitanika potpuno se složio s tvrdnjom da roditelji pokazuju zainteresiranost za isto. (N=4, 57,1%). Ostale tri ispitane knjižnice podijeljena su mišljenja. Jedna knjižnica se uglavnom ne slaže s ovom tvrdnjom (N=1, 14,3%), isto tako jedna se uglavnom slaže (N=1, 14,3%), dok je jedna od ispitanih knjižnica neodlučna u vezi ove tvrdnje (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 8.

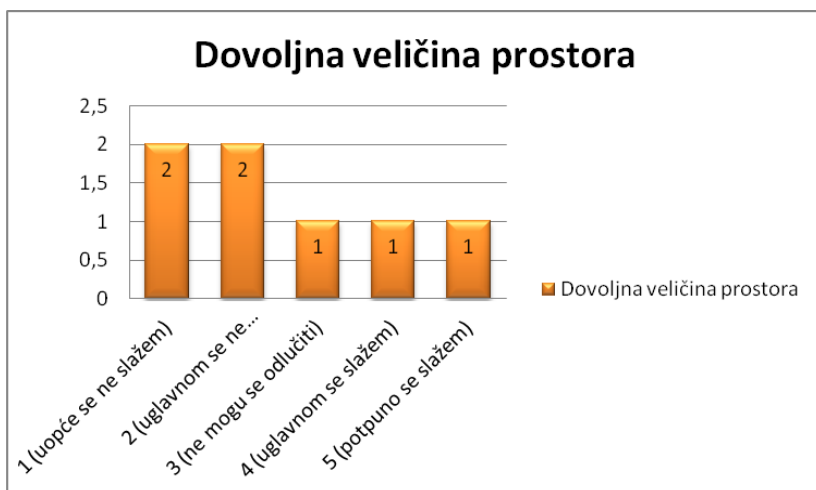

Slika 8. Zainteresiranost roditelja

Nadalje, u sljedećem pitanju od ispitanika se ponovno tražilo da izraze svoje zadovoljstvo, ali ovaj put prostorom dječjeg odjela u knjižnici. Redom su izražavali svoje zadovoljstvo pomoću Likertove skale i to na sljedeća pitanja:

14.1. Prostor dječjeg odjela dovoljne je veličine za broj djece koja svakodnevno boravi tamo istovremeno.

Ispitanici su na ovo pitanje odgovorili podijeljeno. Većina ispitanika uopće se ne slaže s ovom tvrdnjom (N=2, 28,6%), uglavnom se ne slaže (N=2, 28,6%) ili se ne može odlučiti (N=1, 14,3%). Tek se jedan ispitanik uglavnom slaže s tvrdnjom (N=1, 14,3%) te se jedan od njih potpuno slaže s navedenim (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 9.

Slika 9. Dovoljna veličina prostora

14.2. Prostor dječjeg odjela dovoljno je velik za održavanje radionica za djecu.

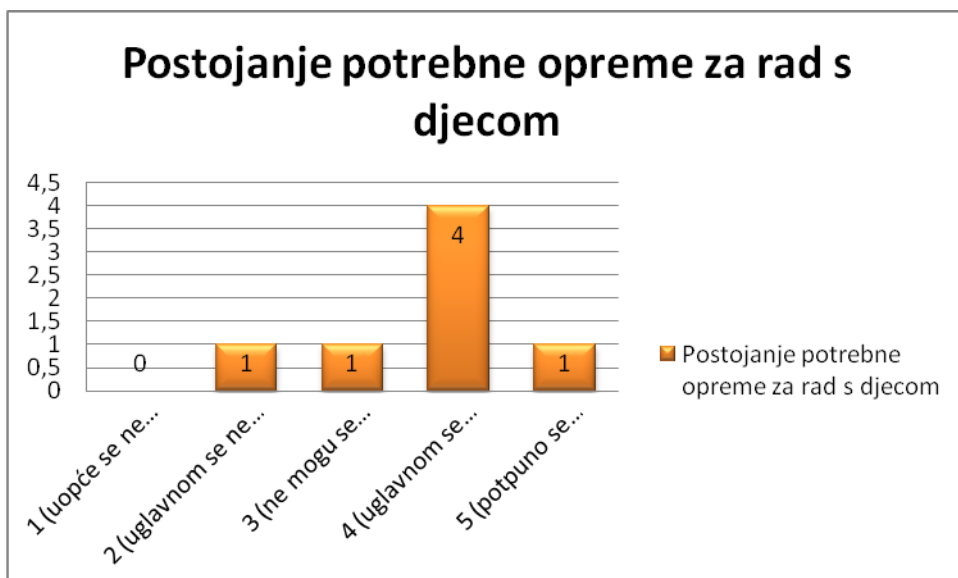
O tome je li prostor dovoljno velik i za održavanje radionica za djecu, knjižnice se većim dijelom s time uopće (N=2, 28,6%) ili uglavnom (N=3, 42,9%) nisu složile, tek se jedna knjižnica složila s tom tvrdnjom (N=1, 14,3%).

14.3. Prostor je ugodan i prikladan za boravak djece. (suncana strana ili ne, klimatizacija, prizemlje ili kat, prikladan namještaj, žive boje, oprema u skladu s dječjim uzrastom)

S tvrdnjom da je prostor ugodan i prikladan za boravak djece potpuno se (N=2, 28,6%) ili uglavnom (N=3, 42,9%) složila većina ispitanika. Jedna ispitana knjižnica ne može se odlučiti u vezi ove tvrdnje (N=1, 14,3%), dok se jedna knjižnica uglavnom ne slaže s ovom tvrdnjom (N=1, 14,3%).

14.4. U prostoru se nalazi sva potrebna oprema za rad s djecom.

Sa sljedećom tvrdnjom većina ispitanika se uglavnom (N=4, 57,1%) ili potpuno složila (N=1, 14,3%). Jedna ispitana knjižnica nije se mogla odlučiti (N=1, 14,3%), dok se jedna knjižnica uglavnom ne slaže s ovom tvrdnjom (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 10.

Slika 10. Postojanje potrebne opreme za rad s djecom

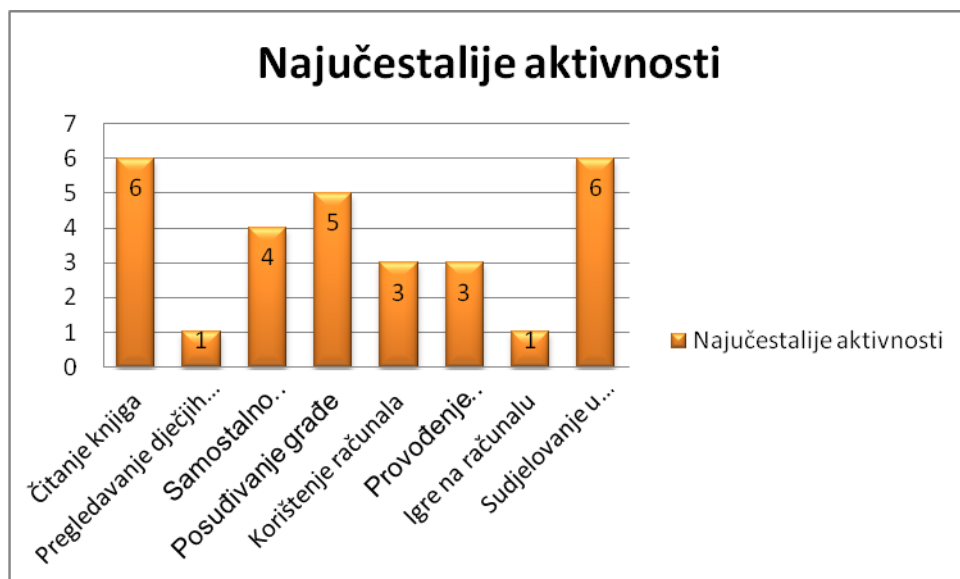
14.5. Postoji dovoljno čitalačkih mjesta i mjesta za rad djeteta.

Većina ispitanika s ovom tvrdnjom se uglavnom ne slaže (N=3, 42,9%) ili se ne može odlučiti (N=2, 28,6%). Tek se jedna ispitana knjižnica slaže potpuno s ovom tvrdnjom (N=1, 14,3%), dok se jedna uglavnom slaže s navedenom tvrdnjom (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 11.

Slika 11. Dovoljan broj čitalačkih mjesta

Sljedeće pitanje tražilo je od ispitanika da među ponuđenim odgovorima odaberu najučestalije aktivnosti djece prilikom posjeta knjižnici. Većina ispitanika navela je kako su najučestalije aktivnosti djece čitanje knjiga (N=6, 85,7%) i sudjelovanje u raznim aktivnostima knjižnice (N=6, 85,7%). Te aktivnosti slijedi posuđivanje građe (N=5, 71,4%), te zatim samostalno pretraživanje građe (N=4, 57,1%). Nešto manje se koriste računala (N=3, 42,9%) i provodi slobodno vrijeme u knjižnicama (N=3, 42,9%), dok se najmanje od svih aktivnosti čitaju dječji časopisi (N=1, 14,3%) i igraju igre na računalu (N=1, 14,3%). Rezultati su prikazani na Slici 12.

Slika 15. Najučestalije aktivnosti korisnika

Naposljetku, ispitanici su navodili kako su zadovoljni prostorom knjižnice i svojim radnim mjestom te što bi voljeli promijeniti ili poboljšati. Na temelju odgovora na pitanje može se zaključiti da su sve knjižnice zadovoljne svojim radnim mjestom, no da je ono što treba promijeniti upravo prostor knjižnice. Većina knjižnica nije zadovoljna veličinom prostora jer se godinama bore sa smještajem knjižnične građe ili neprilagođenom čitaonicom (buka, nedovoljno svjetla) te neprilagođenim ulazom za invalidne osobe. Također, knjižnice navode da se posudbeni odjel nalazi zajedno s dječjim odjelom te stoga nema određenog komfora u zasebnim odjelima. Dakle, veći broj polica za građu i veći prostor je ono za čime žude sve knjižnice. Ako se u nekim knjižnicama promjene i događaju, navode da se one opet ne odvijaju željenim intenzitetom i brzinom te da je potrebno puno više ulaganja i novčanih sredstava kako bi mogle nesmetano djelovati.

6. Zaključak

Cilj ovoga rada bio je dati općeniti pregled knjižničnog djelovanja u dječjim odjelima te s tim usporediti stvarno stanje dječjih odjela knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji vezano uz usluge, aktivnosti, prostor i programe koje nude djeci kao njihovim korisnicima. Unatoč prikupljenim rezultatima, broj ispitanika u ovoj anketi zasigurno je premali za nekakve značajnije rezultate. Ono što se kroz ovu anketu htjelo saznati je nešto više o samim odjelima dječjih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji. Međutim, da bi se došlo do značajnih rezultata, potrebno je za buduća detaljnija istraživanja provesti intervju kao kvalitativnu metodu. U prvom dijelu rada spominju se funkcija i zadaće dječje knjižnice koju svaka od anketiranih knjižnica uspješno provodi u svojem djelovanju sudeći po uslugama koje pružaju svojim korisnicima, posjedovanju računala i organiziranju različitih aktivnosti i programa za djecu. Nadalje, spomenute kompetencije dječjih knjižničara u radu uglavnom su zastupljene i u odgovorima ankete što ukazuje na to da su knjižničari svjesni da je u današnje vrijeme uz komunikacijske, pedagoške i ostale vještine koje se podrazumijevaju u knjižničarskoj struci vrlo poželjno imati i računalne vještine te vještine pretraživanja baza podataka u svrhu pronalaženja što relevantnijih informacija za korisnike. Uz to vrlo je bitna i suradnja s ostalim organizacijama i s roditeljima, a anketa je pokazala da roditelji uglavnom vrlo rado surađuju i sudjeluju u organiziranim programima i aktivnostima zajedno s djecom. Svaka knjižnica Osječko-baranjske županije, tj. njezin dječji odjel obiluje programima i aktivnostima za djecu te iste uspješno odrađuje što pokazuje stupanj zadovoljstva postignutim rezultatima te činjenica da djeca na taj način vrlo lako stječu nova znanja uz igru i zabavu. Ono što je vrlo istaknuto kao problem u odgovorima ankete je veličina prostora dječjih odjela. Mnoge knjižnice bore se s nedostatkom prostora za građu, ali i prostora za nesmetano provođenje programa i aktivnosti za djecu kao što su npr. različite radionice. Stoga je potrebno omogućiti više financijskih sredstava i veća ulaganja u prostor same knjižnice kako bi se time dala prilika i dječjim odjelima da bez ograničenja provode knjižnični plan i program koji u tom odjelu ima veliku svrhu, a to je edukacija djece i poticanje razvoja njihove pismenosti kako bi i oni jednoga dana postali odgovorni i učeni članovi društvene zajednice.

Literatura

1. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu. URL: <http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> (2016-07-18)
2. Jelušić, S. Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (priopćenje o projektu istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih). // *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* LI 14(2005), str. 77-91. URL: <http://hrcak.srce.hr/25112> (2016-07-17)
3. Martinović, I., Stričević, I.. Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, 3(2013), str. 67-90. URL: <http://hrcak.srce.hr/118012> (2016-07-16)
4. Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008., str. 46.
5. Stričević, I. Suradnja s roditeljima u dječjoj knjižnici: Mogućnosti i perspektive. // *Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja* 4, 4-5(18-19) (1995), str. 587-599. URL: <http://hrcak.srce.hr/32362> (2016-07-18)

Prilozi

Prilog br. 1 - anketni upitnik za dječje odjele narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji

ANKETA

Poštovani, ovim upitnikom žele se saznati informacije o radu dječjih knjižnica na području Osječko-baranjske županije, dakle o njihovoj građi, uslugama, aktivnostima, programima i zbirkama. Istraživanje se provodi u svrhu pisanja završnoga rada. Molim Vas da odvojite nekoliko minuta vašeg vremena te da mi odgovorite na sljedeća pitanja:

1. Spol djelatnika

M Ž

2. Zaposlen/a sam kao:

- a) pomoćni knjižničar
- b) knjižničar
- c) viši knjižničar
- d) Ostalo

3. Imate li položen stručni ispit u NSK:

DA NE

4. Godine radnog iskustva

5. Posjeduje li Vaša knjižnica računala?

DA NE

6. Ako Vaša knjižnica posjeduje računala, molim Vas, napišite koliko ih je.

7. Imaju li korisnici knjižnice pristup Internetu?

DA NE

8. Koji knjižnični sustav koristi Vaša knjižnica?

- a) ZaKi
- b) Crolist
- c) Metelwin
- d) Ostalo _____

9. Koju vrstu građe posjeduje vaša knjižnica? (moguće zaokružiti više odgovora)

- a) slikovnice
- b) dječja književnost
- c) književnost za mlade
- d) referentna zbirka
- e) znanstveno-popularna literatura za djecu i mlade
- f) priručnici za roditelje
- g) stripovi
- h) dječji časopisi
- i) igračke
- j) društvene igre
- k) AV građa

10. Koje vještine smatrate da svaki knjižničar treba posjedovati? (moguće zaokružiti više odgovora)

- a) komunikacijske vještine
- b) računalne vještine
- c) vještine informacijske pismenosti
- d) vještine pretraživanja baza podataka
- e) organizacijske vještine
- f) ljubaznost
- g) uslužnost
- h) vještina ophođenja s djecom
- i) strpljivost
- j) kreativnost
- k) fleksibilnost
- l) vještina poučavanja

11. U knjižnici se održavaju različite radionice ili programi za djecu:

- a) jednom tjedno
- b) jednom mjesečno
- c) više puta mjesečno
- d) nekoliko puta godišnje
- e) nikada
- f) Ostalo

12. Možete li pojasniti o kakvim radionicama ili knjižničnim programima za djecu je riječ?

13. Na skali od 1 do 5 ocijenite stupanj zadovoljstva programima i radionicama koje se održavaju u knjižnici pri čemu je 1- uopće se ne slažem 2- uglavnom se ne slažem 3- ne mogu se odlučiti 4- uglavnom se slažem 5- potpuno se slažem.

13.1. Smatram da se radionice održavaju često.

1 2 3 4 5

13.2. Zadovoljan sam ishodom knjižničnih radionica i programa za djecu.

1 2 3 4 5

13.3. Smatram da djeca mogu puno naučiti iz ponuđenih knjižničnih programa za djecu.

1 2 3 4 5

13.4. Roditelji su zainteresirani da njihova djeca sudjeluju u programima i radionicama knjižnice.

1 2 3 4 5

14. Na skali od 1 do 5 ocijenite stupanj zadovoljstva prostorom dječjeg odjela pri čemu je 1 - uopće se ne slažem 2 - uglavnom se ne slažem 3 - ne mogu se odlučiti 4 - uglavnom se slažem 5 - potpuno se slažem.

14.1. Prostor dječjeg odjela dovoljne je veličine za broj djece koja svakodnevno boravi tamo istovremeno.

1 2 3 4 5

14.2. Prostor dječjeg odjela dovoljno je velik za održavanje radionica za djecu.

1 2 3 4 5

14.3. Prostor je ugodan i prikladan za boravak djece. (sunčana strana ili ne, klimatizacija, prizemlje ili kat, prikladan namještaj, žive boje, oprema u skladu s dječjim uzrastom)

1 2 3 4 5

14.4. U prostoru se nalazi sva potrebna oprema za rad s djecom.

1 2 3 4 5

14.5. Postoji dovoljno čitalačkih mjesta i mjesta za rad djeteta.

1 2 3 4 5

15. Najučestalije aktivnosti korisnika (djece) prilikom posjeta dječjoj knjižnici. (moguće zaokružiti više odgovora)

- a) čitanje knjiga ili slikovnica
- b) pregledavanje dječjih časopisa
- c) samostalno pretraživanje građe
- d) posuđivanje građe
- e) korištenje računala
- f) provođenje slobodnog vremena (igranje s drugom djecom, igranje s igračkama)
- g) igre na računalu
- h) sudjelovanje u organiziranim radionicama i drugim aktivnostima

16. Jeste li zadovoljni prostorom knjižnice i svojim radnim mjestom? Molim Vas, obrazložite ako biste nešto voljeli poboljšati ili promijeniti.
